

Վեճը՝ թեյի սեղանի շուրջը

հեղինակ՝ Իլֆ և Պետրով
թարգմանիչ՝ Արտաշես Քալանթարյան
աղբյուր՝ «Վերջին հանդիպում»

Ընտանիքում երեքն էին՝ հայրը, մայրը եւ որդին:

Հայրը հին բոլշեվիկ էր, մայրը՝ հին տնային տնտեսուհի, իսկ որդին հին պիոներ էր՝ խուզած գլխով եւ տասներկուսամյա կենսափորձով:

Թվում էր, թե ամեն ինչ լավ է:

Սակայն, որքան էլ տարօրինակ թվա, առավոտները թեյի ժամանակ ընտանեկան վեճեր էին լինում:

Խոսակցությունը սովորաբար սկսում էր հայրը:

— Հը՞, ի՞նչ նորություն կա ձեր դասարանում,— հարցնում էր նա:

— Ոչ թե դասարանում, այլ խմբում,— պատասխանում էր որդին,— ինչքան եմ քեզ ասել, հայրի՛կ, որ դասարանը ռեակցիոն-ֆեոդալական հասկացողություն է:

— Լավ, լավ, թող լինի խումբ: Ի՞նչ եք սովորել ձեր խմբում:

— Չենք սովորել, այլ մշակել ենք: Ժամանակն է, որ իմանաք:

— Դե, լավ, ի՞նչ եք մշակել:

— Մշակել ենք «Լասալականության ազդեցությունը ռեֆորմիզմի սկզբնավորման վրա» հարցերը:

— Ահա թե ի՞նչ: Լասալականություն: Իսկ խնդիրներ վճռե՛լ եք:

— Վճռել ենք:

— Այ, ապրեք, ի՞նչ խնդիրներ եք վճռել: Երեւի դժվա՛ր:

— Չէ, ո՛չ այնքան: Մատերիալիստական փիլիսոփայության խնդիրները Կոմկադեմիայի երկրորդ սեսիայի եւ ազդարնիկ-մարքսիստների պլենումի համատեղ առաջադրած խնդիրների լույսի տակ:

Հայրը թեյի բաժակը մի կողմի հրեց, բանկոնի փեշով սրփեց ակնոցը եւ ուշադիր նայեց որդուն: Չէ՛, ատրաքնապես կարծես թե ոչինչ: Տղա է, է՛լի:

— Իսկ ռուսաց լեզվից հիմա ի՞նչ եք սո... այսինքն՝ մշակում:

— Վերջին անգամ կոլեկտիվ ընթերցեցինք «Բռնենք սիրուն սազը, գոցենք ձիու մազը» պոեմը:

— Չիո՛ւ մասին,— հուսադրված հարցրեց հայրը, - «Ինչո՞ւ այդպես գլխիկոր խրխնջում ես իմ խենթ ձի, էլ չես կրծում սանձը քո...»

— Չիու մազի՛ մասին,— չոր պատասպանեց տղան:— Միթե չե՛ս լսել:

«Հեյ, տղերք, դաշտ դուրս եկեք
Ու հասուն ձիեր

Թռի՛ր
Հնչի՛ր
Թանկ
Շատ ձիու մագ:

իմ
իմ
է,

երգ,
սագ,
պոկե՛նք

— Առաջին անգամն եմ լսում այդպիսի...ը՛մմ, տարօրինակ պոեմ,— ասաց հայրը,— ո՞վ է գրել:

— Արկաղի Պարովոյը:

— Երեւի փոքրիկ տղա է: Ձեր խմբի՞ց է:

— Ի՞նչ տղա... ամոթ է քեզ, հայրի՛կ: Հին էլ բուշեւիկ ես ու Պարովոյին չես ճանաչում: Դա նշանակավոր բանաստեղծ է: Մենք վերջերս նույնիսկ շարադրություն գրեցինք. «Պարովոյի ստեղծագործության ազդեցությունը արեւմուտքի գրականության վրա»:

— Իսկ քեզ չի՞ թվում,— զգուշությամբ հարցրեց հայրը,— որ այդ ընկեր Պարովոյի ստեղծագործության մեջ ինչ-որ քիչ է բանաստեղծական զգացողությունը:

— Ինչո՞ւ է քիչ: Բավականին պարզ արտահայտված են ձիուն ոչ անհրաժեշտ մագի հավաքման եւ այն ներքնակի արդյունաբերության մեջ օգտագործելու հարցերը:

— Ոչ անհրաժե՛շտ:

— Բացարձակապես անպետք:

— Իսկ ձիերի ականջները մտադիր չե՞ք հավաքել,— դողացող ձայնով բղավեց հայրը:

— Կերեք, կերեք,— հաշտեցնող ձայնով ասաց մայրը,— շարունակ վիճում եք:

Հայրը երկար ժամանակ զայրացած էր, թոթվում էր ուսերը ու ինչ-որ խոսքեր քրթմնջում քրթի տակ: Հետո հավաքեց ուժերը եւ կրկին դիմեց իր հանելուկային որդուն:

— Դե, իսկ ինչպե՛ս եք հանգստանում, զվարճանում: Ինչո՞վ էիք զվարճանում վերջին ժամանակներս:

— Մենք չէինք զվարճանում, ժամանակ չունեինք:

— Իսկ ի՞նչ էիք անում:

— Մենք գոտեմարտում, պայքարում էինք:

Հայրը աշխուժացավ:

— Ա՛յ, դա ինձ դուր է գալիս: Հիշում եմ, ես էլ էի փոքր ժամանակ հրապուրվել: Բրարվե, տուրդե-տետ, գլխից բռնելը՝ պարտերում: Դա շատ օգտակար է: Հիանալի բան է ֆրանսիական գոտեմարտը:

— Իսկ ինչո՞ւ ֆրանսիական:

— Համա ինչպիսի՞ն:

— Մովորական գոտեմարտը: Սկզբունքային:

— Իսկ ո՞ւմ դեմ էիք գոտեմարտում,— հարցրեց հայրը ընկճված ձայնով:

— Լեբեդեւականության:

— Այդ ի՞նչ լեբեդեւականություն է: Ո՞վ է այդ Լեբեդեւը:

— Մեր տղաներից մեկը:

— Իսկ նա ի՞նչ է, վա՛տ վարք ունի: Չարանճի՞ է:

— Սարսափելի վարք ունի, հա՛յր: Նա կրկնեց դեբորինյան մի շարք սխալներ մախիզմի, մախատեականության եւ մեխանիկականության գնահատման հարցում:

— Սա ինչ-որ մղձավանջ է:

— Իհարկե, մղձավանջ է: Մենք արդեն երկու շաբաթ է, ինչ դրանով ենք զբաղված: Ամբողջ ուժով պայքարում ենք: Երեկ կազմակերպեցինք քաղհավաք:

Հայրը բռնեց գլուխը:

— Քանի՞ տարեկան է:

— Ո՛վ, Լե՛բեդեւը՛, ջահել չէ, արդեն ութ տարեկան է:

— Տղան ութ տարեկան է, իսկ դուք պայքարո՞ւմ եք նրա դեմ:

— Իսկ քո կարծիքով ի՞նչ անենք: Օպորտունի՞զմ ցուցաբերենք: Սքողե՞նք հարցը:

Հայրը դողացող ձեռքերով ճանկեց պայուսակը եւ ճանապարհին այծոռը շրջելով փողոց դուրս թռավ: Անխոցելի տղան ներողամտորեն քմծիծաղ տվեց եւ բղավեց նրա ետեւից:

— Եվ դեռ հին բուշեւի՛կ է:

Մի անգամ դժբախտ հայրը բացեց լրագիրը եւ հաղթական ճիչ արձակեց: Մայրը ցնցվեց: Որդին ամոթահար նայեց իր բաժակին: Նա արդեն կարդացել էր Կենտկոմի որոշումը դպրոցի մասին: Նրա ականջները վարդագույն էին դարձել եւ թափանցիկ, ինչպես ճագարներինը:

— Դե,— ասաց հայրը տարօրինակ ժպիտով,— հիմա ի՞նչ կասես, չորրորդ դասարանի աշակերտ Նիկոլայ Միտնիկով:

Որդին լուռ էր:

— Երեկ ի՞նչ եք կոլեկտիվ մշակել:

Որդին շարունակում էր լռել:

— Վերջացրի՞ք վերջապես լեբեդեւականությունը, անհաշտ պատանի ուղղափառներ:

Լռություն:

Խեղճ տղան արդեն ընդունե՛լ է իր գերդեբորինյան սխալները: Իմիջայլոց, ո՞ր դասարանում է սովորում նա:

— Չրո խմբում:

— Ոչ թե գրո խմբում, այլ նախապատրաստական դասարանում որոտաց հայրը,— ժամանակն է գիտենալ:

Որդին լուռ էր:

— Երեկ կարդացի, որ ձեր այդ Արկադի, ոնց է՛ր, հա՛, Պարավոզովին չեն ընդունել Գրողների միություն: Ինչպես էր գրո՞ւմ... «Հե՛յ տղերք, դաշտ դուրս եկեք, ձիու մազը պոչից պոկե՛ք»:

— «Թանկ է, պոկենք շատ ձիու մազ»— աղերսանքով շնջաց տղան:

— Այո՛, այո՛: Մի խոսքով, «Հորդի՛ր, ծառս եղիր, դու ձիու ձայն»: Ես ամեն ինչ հիշում եմ: Եվ նա՛ է ազդեցություն թողնում համաշխարհային գրականության վրա:

— Չը... չգիտեմ:

— Չգիտե՛ս: Մի՛ ծամիր, երբ ուսուցչի հետ ես խոսում: Ո՛վ է գրել «Մեռած հոգիները»: Այդ է՛լ չգիտես: Գոգոլն է գրել, Գոգոլը:

— Վերջնականապես քայքայված եւ հետադիմորեն տրամադրված մանր միստիկ է...— տղան ուրախացած կրկնեց անգիր արածը:

— Երկուսից հանած,— վրիժառույթամբ ասաց հայրը,— հարկավոր է կարդալ Գոգոլին,— հարկավոր է սովորել Գոգոլ, իսկ մշակել կարող ես Կոմակադեմիայում մի տասը տարի հետո: Դե... պատմիր, խնդրեմ, Սիտնիկով Նիկոլայ, Նյու-Յորքի մասին:

— Այնտեղ ավելի խիստ, քան որեւէ տեղ,— երգեց Կոլյան,— արտահայտվում են կապիտալիստական հակասու...

— Այդ ես ինքս գիտեմ: Դու ինձ ասա ո՞ր օվկիանոսի ափին է Նյու-Յորքը:

Որդին լուռ էր:

— Որքա՞ն բնակչություն ունի:

— Չգիտեմ:

— Որտեղո՞վ է հոսում Օրինոկո գետը:

— Չգիտեմ:

— Ո՞վ է Եկատերինա Երկրորդը:

— Արդյունք:

— Ինչպե՛ս թե արդյունք:

— Ես հիմա կհիշեմ, մենք մշակել էինք: Ահա՞.՝ առեւտրական կապիտալի աճող ազդեցության ժամանակաշրջանի արդյունք:

— Դու ինձ ասա ո՞վ էր նա: Ի՞նչ պաշտոն ուներ:

— Մենք դա չենք մշակել:

— Ախ, այդպե՛ս... իսկ ո՞ր թվերն են բաժանվում երեքի վրա...

— Դուք կերեք, կերեք— սրտացավությամբ ասաց մայրը,— շարունակ վիճում եք:

— Չէ՛, թող նա ինձ ասի, թե ի՞նչ բան է թերակղզին,— բորբոքվում էր հայրը,— թող ասի, թե ի՞նչ բան է Կուրո-Սիվոն, թող ասի, թե ինչի արդյունքն էր Հենրիխ Թոնտրալ:

Հանելուկային տղան պոկվեց տեղից, դողացող ձեռքերով պարսատիկը դրեց գրպանը եւ վազեց փողոց:

— Մնացական,— բղավեց նրա ետեւից երջանիկ հայրը,— բոլորը դիրեկտորիդ կասեմ:

Նա վերջապես ռեւանշ վերցրեց: